

Nemzeti mélypont

Miért éljük át újra és újra nemzeti drámáinkat?

Magyarország válságban van. A krízis az állam, az ország és a nemzet szintjén egyaránt jelentkezik. A válság nyílt a pénz, a gazdaság, a politika és az erkölcs világában. A pénz válságát az államháztartás Európai Unióban legmagasabb hiánya és az euróra éretlenség jelzi. A gazdaság válságát a térségben legalacsonyabb növekedés és az egyre erősödő duális gazdasági szerkezet mutatja. A politika válságát a politikai osztály nemzeti megállapodásra való képtelensége, és a politikai intézményekbe vetett közbizalom zuhanása fejezi ki. Az állam erkölcsi krízise a kormányzó politikai elit hazugságai és alkalmatlansága miatt lépett fel. Ám az erkölcs válsága ennél szélesebb és mélyebb, az élet minden jelenségét átszövi. Egyszerre jellemzi az állam, az ország és a nemzet mai működését. Egyszerre jelenik meg a mély szegénység és a tömeges lecsúszás eltűrésében, a család- és gyermekellenes állami politikában, a munkaellenes kormányzati politikában, az egyre egyenlőtlenebb, igazságtalanabb vagyoni és jövedelmi szerkezetben, valamint a jövő mindennapi önfeladásaiban.

Új nemzeti mélypont

A nemzet válsága mélyebb az állam és az ország válságánál. Az újabb nemzeti mélypont 2004 és 2006 között vált nyílttá. Mérföldkövei a 2004-es politikai kormányzati puccs, a nemzeti összetartozás népszavazásban megjelenő elutasítása, a 2006-os hazugságra épülő választási eredmény, az 1956-os forradalom 50. évfordulójának fonák „megünneplése”, és a magyar nemzet térségi, európai és globális leértékelődése. A nemzet válságának azonban ezek csupán jelei, az okok mélyebbek és rejtettebbek. A magyar nemzet krízisének döntő oka az, hogy az elmúlt két évtized történelmi fordulatait, új esélyeit nem volt képes felhasználni a nemzet alapvető betegségeinek orvoslására. A demokrácia, a piacgazdaság, és a nyugati integráció nem hozott pozitív fordulatot a nemzeti sorskérdésekben.

Tíz nemzeti betegség

Ma sincs közmegegyezésre épülő pozitív nemzeti jövőkép és nemzetstratégia, a nemzettudat sebei nem hegedtek be, a nemzetépítés megtorpant, nem indult el sem demográfiai, sem népegészségügyi fordulat, foltosak és gyengék a demokrácia, a jogállam intézményei, antiszociális a piacgazdaság működése, az állam teher a társadalmon és a gazdaságon, a gazdasági felzárkózás megtorpant, és a középosztályosodásra épülő széles társadalmi felemelkedés bezáródóban van. Tíz akut nemzeti betegség, és egyiknél sem láthatóak a gyógyulás jelei. Eltelt két évtized, megtörtént minden lehetséges pozitív külső fordulat, még sincs pozitív belső fordulat a nemzet működésében. A rendszerváltás kudarca miatt van új nemzeti mélypont, ezért van újabb magyar dráma. Megint „valahol utat veszítettünk”.

Történelmi mélypontok

A múlt nemzeti mélypontjai kétfélék: láthatóak és rejtettek. A muhi és a mohácsi csatavesztés, Buda török megszállása és az ország három részre szakadása, a szabadságharcok és forradalmak leverése, a világháborúkba való belépés, Trianon, a magyar zsidóság tragédiája, és a szovjet érdekövezetbe való betagolás történelmünk látható nemzeti mélypontjai. Más mélypontok azonban rejtettek, ma sem részei a nemzettudatnak. Az 1400-as évek második felében a túladóztatás miatt már megroppant a magyar gazdasági felemelkedés, és megrekedt a polgárosodás. Ennek is következménye a tűzfegyverekre épülő katonai forradalomból való kimaradás, ami a török hódoltság rejtett oka. A magyar protestantizmus elgyengülése az 1600-as években rejtett nemzeti mélypont, mert egy második polgárosodás helyett második jobbágyság felé vitt. 1686 is újabb nemzeti elakadás kezdete, mert nemzeti függetlenség helyett egy új, kedvezőtlen birodalmi integrációt hozott. Az 1850-60-as években a jobbágyfelszabadítás módja és a régi középrétegek hirtelen megroppanása már esélytelenné tette a gazdasági felzárkózást és a társadalmi felemelkedést. Az új polgárság kívülről és nem belülről jött, ami a két világháború között belső társadalmi válságot hozott, és máig megoldatlan nemzetépítési kihívást teremtett.

A felzárkózás válsága

Ma is egy kedvezőtlen rejtett fordulat részesei vagyunk. Túl azon, hogy elfecséreltük az elmúlt két évtizedet a nemzeti sorskérdések megoldása szempontjából, ma már azt sem tudjuk megelőzni, hogy belátható időn belül leálljanak a gazdasági felzárkózás mozgó erői a magyar gazdaságban. A rendszerváltás után kialakult gazdasági és társadalmi szerkezet nem alkalmas az átütő gazdasági sikerre, programozott a gazdasági kudarc. A magyar piacgazdaság döntő területein olyan torzulások és szűk keresztmetszetek alakultak ki, amelyek igen hasonlatosak a magyar népeiséget jellemző demográfiai, testi és lelki betegségekhez. Torz a tőke- és profitszerkezet, gyenge a hazai tulajdon, ezért gyenge a hazai tulajdonon alapuló középosztály. Alacsony hazai hozzáadott értékű gazdasági szerkezet alakult ki, ezért gyengék a belföldi vagyonosodás jövedelmi forrásai. Az innováció és a K+F gyengeségei hosszú távon leértékelődő áruszerkezetet vetítenek előre. Az oktatási rendszer gyengeségei évtizedekre előre lezárják a társadalmi felemelkedés csatornáit. A gazdasági növekedés és a pénzügyi egyensúly rendre kizárják egymást, ami instabillá teszi az állam pénzügyi alapjait. Történelmi tapasztalat, hogy a nemzetek gazdasági sikere hoz széles körű társadalmi felemelkedést, és e kettő együtt teszi lehetővé a nemzeti sorskérdések megoldását. Ennek fordítottja is történelmi tény: a gazdasági kudarc és a felemelkedés megtorpanása tartós nemzeti megosztottságot, először rejtett, majd nyílt társadalmi válságot okoz. Már ezen a sín páron haladunk, de vissza lehet-e fordítani az újabb történelmi lemaradást? Van-e kiút a zsákutcából?

Nemzeti fordulat

Az állam és a politika még képes lehet arra, hogy megelőzze az újabb gazdasági és társadalmi kudarcot. Ehhez arra van szükség, hogy túllépjünk a mai nemzeti mélypontra. Erre akkor kerülhet sor, ha a politikai elit és a társadalmi közvélemény együtt megváltoztatja az állam működését. Az állam ma nem a nemzeti kérdések megoldásának eszköze, politikája hol nemtörődöm, hol még el is mélyíti az akut nemzeti betegségeket. Ha nem így lenne, akkor már megindultak volna a pozitív fordulatok a nemzeti kérdésekben, mert az elmúlt két évtized történelmi fordulatai erre elég lehetőséget adtak, és elég időt engedtek. A magyar állam ma egyoldalúan a piaci szereplők, az üzleti befektetők érdekeit képviseli, miközben a természetes közösségek értékeinek erősítése, esélyeinek és mozgásterének bővítése lenne az elsőrendű feladata. A nemzeti fordulat lényege, hogy az állam működésének

középpontjában a nemzeti sorskérdések megoldása áll, tehát a felsorolt tíz betegség gyógyítása a nemzeti érdeket képviselő és érvényesítő állami működés célja. Képes lehet egy állam e betegségek gyógyítására?

Civil kurázsi

Önmagában nem, de egyedül képes elindítani a gyógyulás folyamatát. Az állam adós a nemzeti jövőkép és a nemzetstratégia kialakításával, bírjuk hát rá arra, hogy a lehető legszélesebb társadalmi részvétellel és egyetértéssel megalkosson egy 2025-ig kitekintő jövőképet és magyar stratégiát. Bírjuk rá az államot arra, hogy kezdeményezze a többi kilenc nemzeti kérdés megoldását, tehát a nemzetstratégiába való beemelését.

Miért tenné ezt az állam? A politikai, üzleti, szellemi és civil elitek nyomására. Mikor lépnének fel így az elitek? Ha ráébrednének arra, hogy a mai mély válságból már csak egyetlen út vezet kifelé, és ez a nemzet, mint erőforrás kiaknázása.

Nemzet és siker

Koruk valamennyi sikere nemzeti siker, nem egyszerűen egy állam, ország vagy régió sikere. A 20. század közepétől minden gazdasági csoda és sikeres társadalmi felemelkedés a nemzeti eszmén, a nemzetek összetartozásán és belső együttműködésén alapult. 1870 és 1945 között Európa történelmi kudarcait – világháborúk, igazságtalan békék, népirtások, elnyomások – a nemzeti gondolat agresszív elhajlása okozta, míg 1945 után Európa és a globális tér valamennyi gazdasági és társadalmi sikerét a nemzeti összetartozás és összefogás ereje tette lehetővé. A nemzeti gondolat áll a szociális megoldások mögött, hiszen a közös nemzethez tartozás adja a szociális politika közösségi mozgatórugóját. Az amerikai, japán, kínai, ír, katalán, finn, és a többi siker a nemzeti és a szociális gondolat másokat nem elnyomó és nem kirekesztő, tehát demokratikus összekapcsolásán alapul, ahogy a német nemzetiszocializmus, az olasz fasizmus és a kommunista diktatúra egyaránt e kettő más nemzetekkel ellenséges, nem demokratikus összekapcsolására épített, tehát rombolt.

A nemzeti fordulat első és legfontosabb lépése, hogy felismerjük: egyéni, családi, közösségi, üzleti és társadalmi bajaink közös forrása az, hogy ma nemzeti mélypontot

élünk át. Válságaink mélyén a nemzet válsága húzódik meg. Összetartó, erős nemzet nélkül az állam, az ország és az ország lakói sem lehetnek erősek és sikeresek. Erről a pontról lehet elindulni felfelé.

Budapest, 2007. október 5.

Matolcsy György